

Till
Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Sänds även per e-post till:
registrator@culture.ministry.se

Stockholm den 26 maj 2009

Yttrande över Kulturutredningens betänkande (SOU 2009:16)

Kulturutredningen har haft i uppdrag att analysera kulturpolitiken, dess inriktning och arbetsformer och lämna förslag till förändringar. Utredningen har lagt fram ett omfattande och ambitiöst betänkande som Kungliga Operan har beretts tillfälle att yttra sig över. Kungliga Operan begränsar sig till att kommentera de delar som implicit har bäring på den egna verksamheten. I övrigt ansluter sig Kungliga Operan till det yttrande som Svensk Scenkonst har avlämnat.

I kapitlet om institutionernas roll förordar utredningen att centrala statliga institutioner som till exempel Kungliga Operan utreds separat med målet att formulera ett nytt uppdrag. Det är uppenbart att det kan finnas behov av ett förnyat samspel mellan nationalinstitutionerna och det övriga scenkonstlivet. De samtal som inletts om nya samarbetsformer inom operaområdet är något Kungliga Operan bejakar. Dessa har visat att det också finns stort intresse såväl centralt som regionalt och lokalt av att hitta nya samverkansformer. Konstformen som sådan är kostnadskrävande och komplex, varför ett förhållandevis litet operainstitutionellt fält bör söka samverkan inom områden som såväl kan öka operakonstens konstnärliga slagkraft som tillgodose publik tillgänglighet.

Häri ser vi ett av Kungliga Operans kommande grunduppdrag att genom en central roll vara ett kraftcentrum för en gemensam utveckling av operakonsten i Sverige. Vi tror också att ett bättre samarbete kan underlätta förutsättningarna till en rikare internationell samverkan på operaområdet, där i första hand det nordiska samarbetet bör prioriteras. I Centraleuropa är samverkansformerna mellan operahusen och över nationsgränserna otaliga, ofta till följd av geografisk närbelägenhet. Genom svensk och nordisk samverkan skulle vi kunna ta den plats i europeiskt operaliv vi idag i många avseenden står utanför.

Vi tror inte att en ny utredning kring Kungliga Operans framtid nödvändigtvis är den bästa vägen till goda lösningar, men väl att dialogen med Kulturdepartementet och övriga intressenter fortskrider på det konstruktiva sätt den inletts under hösten.

I Kulturutredningens kap. 6 belyses att den långsiktiga ekonomiska utvecklingen för kulturinstitutionerna lett till kontinuerliga effektiviseringar och att dessa krav successivt skärpts under senare år. Det är ett faktum som framstår extra tydligt i synnerligen personalintensiva verksamheter som Kungliga Operans. När dessutom verksamheten bedrivs i gamla

byggnader med ständiga renoveringsbehov framstår bidragsuppräknings/aktieägartillskott enligt pris- och löneomräkningsprincipen som bristfällig. När man betraktar löneutveckling och kostnadsökningarna i operafastigheten står det klart att fokus bör sättas på Kungliga Operans framtida finansiering. I framtidsperspektivet bör också dialogen behandla ändamåls-enliga lokaler med utgångspunkt från verksamheten i sig och de nationella behoven i utvecklingen av ett svenskt operativ.

Vi noterar också att Kulturutredningen anser att överenskommelserna mellan staten och landstingen bör vara långsiktiga och även gå ett år in på kommande mandatperiod. Eftersom Kungliga Operans planeringscykel är osedvanligt lång tycker vi att samma princip även bör kunna appliceras på kulturinstitutionerna.

Kungliga Operan menar också att utredningen (del 3, s.131 & 145) i viss mån överbetonar vårt och andra äldre institutioners kulturarvsansvar på bekostnad av vårt minst lika stora ansvar för nyskapande inom opera och balett, musikdramatik och dans, regi och scenografi. Här vill vi betona vår roll som uppdragsgivare åt upphovsmän inom dessa områden, tonsättare, textförfattare och koreografer, genom årliga beställningar av nya verk. Strukturförändringar inom opera- och danslivet både i Sverige och internationellt har därtill förstärkt vår roll gentemot frilansande konstnärer bland dirigenter, regissörer, scenografer, m.fl. funktioner som tidigare i hög grad hämtades ur den fasta personalen. Det är önskvärt att målen för nationalscenens konstnärliga verksamhet och dess ansvar för både bevarande och förnyelse även fortsatt formuleras och förändras i en dynamisk dialog mellan teaterledning och ansvarigt departement.

I samband med utredningens förslag att avveckla Rikskonserter föreslås (del 3, s. 130) att skivbolaget Caprice skall läggas ned. Kungliga Operan har liksom andra musikinstitutioner sedan decennier ett stort, fortlöpande samarbete med Caprice. Vi menar att dess framtid och funktion måste utredas mer detaljerat utifrån hur efterfrågan på våra och andras äldre och nyare produktioner som fonogram eller DVD ska tillgodoses i framtiden. Vi vill påpeka att en nedläggning av Caprice i princip innebär en nedläggning av distributionsföretaget CDA, där Caprice är största delägaren. Det skulle innebära slutet för många mindre svenska cd-producenter med ett brett spektra av musikgenrer där till exempel Bluebells omfattande dokumentation av Kungliga Operans artister i serien Great Swedish Singers genom CDA fått god spridning även utomlands. Vi kan inte se att något annat företag står berett att ta över distributionen av svenska fonogram.

Kungliga Operan vill understryka att en eventuell nedläggning eller försäljning av Caprice fordrar att man först gör en noggrann genomgång av alla upphovsrättsliga frågor kring Caprices stora arkiv av svensk musik och svenska framföranden. Ingångna avtal präglas i hög grad av att de institutioner som under snart fyrtio år samarbetat med Caprice förtroendefullt räknat med dess fortsatta existens som kulturförmedlare och inte ansett sig behöva försäkra sig mot att dess lager och dess arkiv samt rättigheter till återutgivning skulle kunna förvärfas av någon enskild eller ett globalt medieföretag.

Anders Franzén
VD, Teaterchef

Kristina Rennerstedt
Ordförande, Kungl. Operans styrelse